

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЯК КОРУПЦІЙНИЙ РИЗИК У ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

DYSKRETIION AUTHORITY AS CORRUPTION RISKS IN ACTIVITY OF PATROL POLICE

Сухацька А.Б.,
студентка

*Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету*

Логвиненко М.І.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки

*Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету*

У статті розглянуто повноваження працівників патрульної поліції, які більшою мірою є дискреційними, що створює корупційні ризики в діяльності патрульних поліцейських. Установлено необхідність проведення антикорупційної експертизи чинного законодавства та відомчих нормативно-правових актів, що регулюють діяльність працівників патрульної поліції, для виявлення корупційних ризиків і їх усунення.

Ключові слова: Національна поліція, патрульна поліція, дискреційні повноваження, корупційні ризики.

В статье рассмотрены полномочия работников патрульной полиции, в большей степени которые являются дискреционными, что создает коррупционные риски в деятельности патрульных полицейских. Установлена необходимость проведения антикоррупционной экспертизы действующего законодательства и ведомственных нормативно-правовых актов, регулирующих деятельность работников патрульной полиции, для выявления коррупционных рисков и их устранения.

Ключевые слова: Национальная полиция, патрульная полиция, дискреционные полномочия, коррупционные риски.

The article explored the powers of employees of the patrol police, as a newly created division of the National Police, which is inherently discretionary. This means that in many situations and circumstances, the employees of the patrol police, have right to act at their own discretion, but under current legislation. Determined, that the availability of discretionary powers is one of the corruption risks in the activities of public officials, including employees of the patrol police, since the availability of discretion in the powers of the police can push him to commit corruption.

Determined extreme need for anti-corruption expertise of current legislation and departmental regulations governing the activities of employees of patrol police to identify corruption risks and eliminate them.

One of the most pressing problems facing the Ukrainian society, it is fighting corruption. Corruption risks identified direct prerequisite of corruption. Therefore, identifying and eliminating corruption risks is a necessary measure in fighting corruption.

In turn, one of the grounds of corruption risks recognized discretionary power. For international experience, especially in the area of administrative services, discretionary power considered as the best option fast problem solving. However, unfortunately, in Ukraine discretionary power are threat to human rights and freedoms, because they are not always used for the latter. In this connection there is need to review, study existing legislation in order to most accurately determine the rights and obligations of employees of the patrol police, to minimize their powers of discretionary power.

Key words: National Police, Patrol police, discretion, corruption risks.

Однією з найбільш глобальних проблем українського суспільства сьогодні є його надзвичайно велика корумпованість. Корупція охопила всі сфери суспільного життя. Але найбільш небезпечним є вияв корупції в органах державної влади, які насамперед уповноважені на боротьбу із цим ганебним антисуспільним явищем. Протягом останніх років Україна належить до однієї з найбільш корумпованих держав світу. Держава при цьому поглинає й негативні наслідки корупції, серед них і низький рівень життя населення, порушення прав і свобод людини та громадянина, несправедливе правосуддя, криза у сфері економіки, політики тощо.

Уже який рік поспіль боротьба з корупцією стає одним із першочергових завдань держави. Проведено антикорупційну реформу законодавства, утворено низку органів державної влади, безпосередньо уповноважених на боротьбу з корупцією, проте це явище продовжує процвітати.

Серед заходів протидії корупції має бути превентивна діяльність, тобто запобігання корупції. Однією з таких сфер має стати оцінювання корупційних ризиків і їх усунення.

Метою статті є розгляд проблеми корупційних ризиків у діяльності патрульної поліції та можливих шляхів запобігання їм, аналіз дискреційних повноважень, наданих працівникам патрульної поліції, що можуть сприяти вчиненню корупційних дій.

Вітчизняними науковцями багато публікацій присвячено питанням дискреційних повноважень державних службовців, працівників правоохоронних органів чи суду. Зокрема, до цієї теми зверталися Ю. Дмитрієв, Г. Задорожня, О. Казаченкова, М. Тихомиров та інші, але питання наявності дискреційних повноважень, якими наділені працівники патрульної поліції, та ризику, що вони становлять щодо корупційних виявів, не було досліджено у вітчизняній науці.

Окрім антикорупційних реформ, в Україні проведено й реформу органів внутрішніх справ, зокрема в лютому 2015 року утворено орган нового зразка – Національну поліцію. У складі Національної поліції, згідно із Законом, функціонує такий підрозділ, як патрульна поліція [4], основними завданнями якої, відповідно до Положення про патрульну службу, затвердженого Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 02.07.2015 № 796, є такі: забезпечення публічного порядку і громадської безпеки; забезпечення безпеки осіб, захисту їхніх прав, свобод і законних інтересів; створення стану захищеності життєво важливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, нормальних умов життєдіяльності людини, діяльності підприємств, установ, організацій; запобігання кримінальним, адміністративним правопорушенням; попередження, виявлення

і припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, випадків насильства в сім'ї, а також виявлення причин та умов, що сприяють їх учиненню; взаємодія із суспільством, що полягає у співпраці та взаємодії з населенням, громадськими організаціями, іншими підрозділами органів внутрішніх справ, органами публічної влади, з метою запобігання правопорушенням, забезпечення безпеки, зниження рівня злочинності, а також установа довірливих відносин між поліцією та населенням; забезпечення безпеки дорожнього руху; організація контролю за додержанням законів, інших нормативно-правових актів із питань безпеки дорожнього руху [5].

Аналіз повноважень працівника патрульної поліції дає змогу дійти висновку, що цей працівник перебуває в зоні корупційних ризиків. О. Казаченкова під корупційними ризиками пропонує розуміти «обставини, фактори та явища, що виникають у процесі функціонування органів державної влади, здійснення службової діяльності державними службовцями та створюють ситуацію можливого скоєння корупційного правопорушення» [2]. Офіційного тлумачення поняття «корупційні ризики» сьогодні немає, можемо лише звернутися до Роз'яснення Міністерства юстиції України «Корупційні ризики в діяльності державних службовців» від 12.04.2011, де відсутнє саме поняття корупційних ризиків, проте названо причини виникнення корупційних ризиків. За поширеністю корупційні ризики в діяльності державних службовців можна розташувати в такому порядку:

- недоброчесність державних службовців;
- виникнення конфлікту інтересів;
- безконтрольність з боку керівництва;
- наявність дискреційних повноважень [3].

Законодавцю складно передбачити всі життєві обставини та ситуації, в яких буде діяти працівник патрульної поліції, тому низка повноважень поліцейських мають дискреційний характер, тобто дозволяють у тій чи іншій ситуації діяти на власний розсуд, але в рамках закону, без попереднього узгодження з вищими органами чи посадовими особами.

Так, наприклад, згідно зі ст. VI Положення про патрульну службу, працівник патрульної поліції має такі права, які можна визначити дискреційними: «перевіряти у громадян при підозрі в учиненні ними правопорушень документи, що посвідчують їх особу, здійснювати в установленому законодавством порядку особистий огляд, огляд речей і документів, транспортного засобу і вантажу; застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю у випадках і в порядку, передбачених законодавством; при здійсненні патрулювання на транспортному засобі включати спеціальні світлові, звукові сигнали, а також у виняткових випадках не дотримуватися вимог правил дорожнього руху; тимчасово обмежити або заборонити доступ особам до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічного порядку та громадської безпеки, охорони життя і здоров'я людей, а також для проведення окремих слідчих дій відповідно до законодавства; обмежувати або забороняти у випадках затримання правопорушників при аваріях, інших надзвичайних обставинах, що загрожують життю і здоров'ю людей, рух транспортних засобів і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг відповідно до законодавства; затримувати громадян за передбачених законом підстав і в спосіб та здійснювати їх доставлення до органів внутрішніх справ відповідно до законодавства; затримувати та забезпечувати доставлення транспортних засобів для тимчасового зберігання відповідно до законодавства; мають інші права, передбачені законодавством, у тому числі нормативно-правовими актами МВС» [5].

Виходячи із загальних ознак дискреційних повноважень, установлених Міністерством юстиції, можна зазначити, що вони:

– дозволяють працівнику патрульної поліції як особі, уповноваженій на виконання функцій держави, на власний розсуд оцінювати юридичний факт (фактичний склад), унаслідок чого можуть виникати, змінюватись або припинятись правовідносини;

– дозволяють на власний розсуд обирати одну з декількох, запропонованих у проекті нормативно-правового акта форм реагування на цей юридичний факт;

– дають можливість патрульному поліцейському на власний розсуд вибирати захід публічно-правового впливу щодо фізичних і юридичних осіб, його вид, розмір, спосіб реалізації;

– дозволяють поліцейському обрати форму реалізації своїх повноважень – видання нормативного або індивідуально-правового акта, вчинення (утримання від учинення) адміністративної дії;

– наділяють орган патрульної поліції (особу, уповноважену на виконання функцій держави) правом повністю або частково визначати порядок здійснення юридично значущих дій, у тому числі строк і послідовність їх здійснення;

– дають можливість органу патрульної поліції (особі, уповноваженій на виконання функцій держави) на власний розсуд визначати спосіб виконання управлінського рішення, у тому числі передавати виконання прийнятого рішення підлеглим особам, іншим органам державної влади та місцевого самоврядування, встановлювати строки і процедуру виконання.

У зв'язку з цим, на нашу думку, варто провести антикорупційну експертизу нормативно-правових актів, що регулюють діяльність патрульних поліцейських, для виявлення корупційних ризиків і їх усунення.

Ю. Дем'янчук вважає, що найбільш дієвим заходом може стати антикорупційний моніторинг, і зазначає, що запобігання корупційним правопорушенням здійснюється шляхом організації і проведення моніторингу ефективності боротьби з корупцією, кінцева мета якого полягає в отриманні об'єктивної інформації, що є основним і необхідним елементом ефективного управління. У цьому контексті варто виділити основні напрями, за якими буде здійснюватися антикорупційний моніторинг, а саме: вивчення громадської думки про стан корупції; вивчення й аналіз виявлених корупційних правопорушень; проведення аналізу скарг і звернень фізичних і юридичних осіб про факти вчинення корупційних правопорушень, що надійшли в державні органи; узагальнення результатів перевірок, проведених у державних органах; узагальнення результатів антикорупційної експертизи нормативних правових актів і їх проектів; проведення аналізу публікацій про корупцію в засобах масової інформації; здійснення контролю за виконанням заходів, передбачених у планах протидії корупції, й узагальнення отриманих даних. Виходячи з вищевикладеного, можемо констатувати, що повинні бути прийняті нормативно-правові акти, які регулювали б порядок проведення антикорупційного моніторингу в Україні, у тому числі й у всіх їх адміністративно-територіальних центрах [1, с. 94]. Підтримуючи таку точку зору, вважаємо, що проведення постійного моніторингу в органах патрульної поліції дійсно забезпечить більш ефективну протидію цій «суспільній хворобі».

Отже, наявність дискреційних повноважень у працівників патрульної поліції, з одного боку, є необхідною мірою для максимального забезпечення прав і свобод людини та громадянина й можливості патрульного поліцейського за різних життєвих умов і обставин діяти на власний розсуд і в рамках закону, а з іншого – створює загрозу корупційних виявів у діяльності цього органу, що потребує вирішення. Сьогодні в Україні питання подолання корупції стоїть дуже гостро. Корупція охоплює майже всі сфери діяльності людини, в тому числі й державні органи та органи Національної поліції, зокрема па-

трульної, яка перебуває в зоні корупційних ризиків. Нині подолання корупції в цих органах повинно мати передусім превентивний характер, тобто потрібно провести такі адміністративно-правові заходи, які б максимально унеможливили вчинення корупційних правопорушень працівниками патрульної поліції. А це й кадровий добір

на посаду, професійна підготовка, ротація кадрів, урегулювання повноважень із максимальним зменшенням дискреційних повноважень у працівників патрульної поліції, проведення антикорупційної експертизи для виявлення та усунення корупційних ризиків у діяльності патрульних поліцейських.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'янчук Ю.В. Сучасні адміністративно-правові засоби запобігання та протидії корупції у системі державної служби України / Ю.В. Дем'янчук // Право та інновації. – 2016. – № 4. – С. 92–97.
2. Казаченкова О.В. Конфликтный потенциал государственной службы как фактор возникновения коррупционных рисков / О.В. Казаченкова // Административное и муниципальное право. – 2010. – № 2. – С. 36–42.
3. Про корупційні ризики в діяльності державних службовців : Роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.04.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0026323-11>.
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
5. Про патрульну службу : Положення, затверджене Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 02.07.2015 № 796 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15>.

УДК 349.2

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СПЛАТИ СУДОВОГО ЗБОРУ В РАЗІ ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ ПІД ЧАС ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

LEGAL ASPECTS OF COURT FEES PAYMENT TO APPEAL ADMINISTRATIVE COURT ON ACTIONS OR OMISSIONS OF TERRITORIAL PENSION FUND OF UKRAINE

Тацишин І.Б.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права

*Інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Стаття присвячена визначенню правових аспектів сплати судового збору в разі звернення громадян до адміністративного суду під час оскарження дій територіальних органів Пенсійного фонду України з визначенням проблемних питань і шляхів їх вирішення з наведенням практики Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: адміністративний суд, судовий збір, судові витрати, майновий спір, немайновий спір, гарантії держави щодо виконання судових рішень.

Статья посвящена определению правовых аспектов уплаты судебного сбора при обращении граждан в административный суд при обжаловании действий территориальных органов Пенсионного фонда Украины с определением проблемных вопросов и путей их решения с указанием практики Европейского суда по правам человека.

Ключевые слова: административный суд, судебный сбор, судебные издержки, имущественный спор, неимущественный спор, гарантии государства по исполнению судебных решений.

The article is devoted to the definition of the legal aspects of paying court fees for the appeals to the administrative court at the appeal actions of territorial bodies of the Pension Fund of Ukraine definition of problems and their solutions with the guidance of the European Court of Human Rights.

Adoption of the Law of Ukraine "On Court Fee" contributed to legal regulation institute court fees, but along with the economic changes in our country, judicial reform and update current legislation requires periodic review of certain provisions collecting court fees in general, and in cases of appeal against actions of local authorities pension fund of Ukraine in particular in view of the continuous reform of pension legislation and increasing the number of administrative actions to the citizens of this fund.

The amendments to the legislation on payment of court fees, which came into force on 01.01.2017 provided the court fee rate increases, changes in the base of court fees, expanding the circle of persons who are exempt from paying court fees. Along with the innovations in practice data do not fully correspond to the principles of equality of all participants in administrative proceedings, one that provides benefits and creates other obstacles in access to justice, which requires critical analysis.

Entry into force of the Law of Ukraine "On state guarantees of execution of court decisions" from 05.06.2012 № 4901-VI are obvious positive aspect which demonstrates Ukraine's attempts to meet European standards, but along with the fact there are certain issues that need resolution.

The above gives rise to analyze issues practice of administrative courts of law on court fees and proposals for their settlement accounting requirements of European Convention on Human Rights and the European Court of Human Rights.

Key words: administrative court, court fees, legal fees, property dispute moral argument, state guarantees of enforcement.

З 01.11.2011 набув чинності Закон України «Про судовий збір», який визначає правові засади справляння судового збору, платників, об'єкти й розміри ставок судового збору, порядок сплати, звільнення від сплати та повернення судового збору [1].

З моменту прийняття в цей Закон уже внесено численну кількість змін, які осучаснили розуміння ставок судового збору, об'єктів нарахування та способів сплати.

Розміри ставок судового збору встановлено в статті 4 Закону України «Про судовий збір», справляються вони у